

Predicting Attitudes to Fashion Based on the Practice of Religious Beliefs, Five Personality Traits, and Attachment Styles

Ramezan Mohammadi*

Maryam Rajabian Dehzireh**

Fataneh Dortaj***

Seyed Mohammad Amin Husseini****

Abstract

The purpose of this study was to predict attitudes to fashion based on the practice of religious beliefs, attachments styles (secure, avoidant, and anxious), and personality traits. The population of this descriptive-correlational study was married and unmarried female undergraduate students in different fields in Shahid Bahonar University of Kerman. 300 students were selected among them by the simple random sampling as the sample. The data were gathered by the questionnaires of attitudes to fashion (Safarina et al., 2011), the practice of religious beliefs (Nilsson, 1995), attachment styles (Collins and Read, 1990), and the NEO-Five Factor Inventory (NEO-FFI) (McCrae & Costa, 1990). The multiple linear regression technique was applied for analyzing the data. According to the results, in the case of predicting the attitudes to fashion based on the variables of the practice of religious beliefs, personality traits, and attachment styles, the practice of religious beliefs could indirectly predict students' attitudes to fashion. Only the personality trait of extroversion and ambivalent-anxious attachment style could directly, and the personality trait of agreeableness and the practice of religious beliefs could indirectly predict students' attitudes to fashion. In the matter of predicting the attitudes to fashion based on the variable of the personality traits, the personality traits of extroversion and flexibility could directly, and the personality trait of agreeableness could indirectly predict students' attitudes to fashion. In addition, in the case of predicting the attitudes to fashion based the variable of the attachment styles, only ambivalent-anxious attachment style could directly predict female students' attitudes to fashion.

Keywords: attitudes to fashion, practice of religious beliefs, attachment styles, personality traits.

* Faculty Member of Research Institute of Hawzah and University, rmohammadi@rihu.ac.ir.

** Ph.D. Student in Educational Technology, Allameh Tabataba'i University, University Teacher and Researcher of Islamic Civilization and Religion Research Center of the Great Prophet, m.rajabian1393@gmail.com.

*** Assistant Professor of Islamic Theology, Shahid Bahonar University of Kerman, dortaj@gmail.com.

**** Ph.D. Student in Political Sociology, Islamic Azad University, Shahreza Branch and Honorary Faculty Member of Islamic Civilization and Religion Research Center of the Great Prophet, Corresponding Author, smhoseini@rihu.ac.ir.

پیش‌بینی نگرش به مد براساس عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های پنج‌گانه شخصیت و سبک‌های دلبستگی

رمضان محمدی *

مریم رجبیان ده‌زیره **

فتانه درتاج ***

سیدمحمدامین حسینی ****

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی پیش‌بینی نگرش به مد براساس عملکرد افراد در باورهای دینی، سبک‌های دلبستگی (ایمن، اجتنابی، اضطرابی) و ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد. این مطالعه از نوع توصیفی-همبستگی و جامعه آماری آن شامل دانشجویان دختر متأهل و مجرد در مقطع کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه شهید باهنر کرمان است که از بین آنها ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری ساده به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های نگرش به مد صفاری‌نیا و همکاران (۱۳۹۱)، عمل به باورهای دینی نیلسون (۱۹۷۶)، سبک‌های دلبستگی کولینز و رید (۱۹۹۰) و تیپ‌های شخصیتی مک‌کری و کاستا (۲۰۲۰) بهره گرفته شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. نتایج تحلیل‌ها نشان داد: در پیش‌بینی نگرش به مد از روی متغیرهای عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دلبستگی، عمل به باورهای دینی به صورت معکوس توانستند نگرش به مد را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. فقط ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا به صورت مستقیم و ویژگی شخصیتی دلبذیر بودن و عمل به باورهای دینی به صورت معکوس توانستند نگرش به مد را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. در پیش‌بینی نگرش به مد از روی ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری به صورت مستقیم و ویژگی شخصیتی دلبذیر بودن به صورت معکوس توانستند نگرش به مد را در دانشجویان پیش‌بینی کنند و در پیش‌بینی نگرش به مد از روی سبک‌های دلبستگی، فقط سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا به صورت مستقیم توانست متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کند.

واژگان کلیدی: نگرش به مد، عمل به باورهای دینی، سبک‌های دلبستگی، تیپ‌های شخصیتی.

rmohammadi@rihu.ac.ir

عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
** دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، مدرس دانشگاه و پژوهشگر مرکز پژوهشی تمدن اسلامی و دین پژوهی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله.

m.rajabiyani1393@gmail.com

dortaj@gmail.com

*** استادیار کلام اسلامی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
**** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی شهر رضا، عضو هیئت علمی افتخاری مرکز پژوهشی تمدن اسلامی و دین پژوهی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله (نویسنده مسئول)

smhoseini@rihu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۴/۱۲ تاریخ تأیید: ۱۴۰۱/۹/۱۲

مقدمه

گستره مد به اندازه گستره زندگی انسان است و تمامی شئون آن را دربر می‌گیرد؛ اگرچه مد همواره در میان همه نسل‌ها و دوران وجود داشته، اما در دوره معاصر به‌ویژه در چند دهه گذشته مد و مدگرایی به افراطی‌ترین حد خود رسیده است (کبیری^۱ و همکاران، ۲۰۱۸) که در این بین مد لباس لباس به‌عنوان یکی از صنایع فرهنگی پرطرفدار جامعه معاصر ضمن برخورداری از نقشی تعیین‌کننده در رشد اقتصادی جوامع در انتقال ایده‌های فرهنگی به سایر جوامع و رشد و پویایی هرچه بیشتر فرهنگ بومی، به‌ویژه در عرصه نمادها و جلوه‌های عینی و ملموس فرهنگی از نقشی انکارناپذیر برخوردار بوده است (سالک زمان‌خانی و جمشید نشان‌اصل، ۱۳۹۹). اثرهای کوتاه‌مدت و بلندمدت مد و مدگرایی بر جنبه‌های مختلف سلامت جسم و روان بر کسی پوشیده نیست و پژوهش‌ها در این باره مؤید و نشان‌دهنده تأثیر مدگرایی در اختلالات خوردن و خوراک، تصویر بدنی منفی، کاهش عزت‌نفس و گرایش به جراحی زیبایی است (استاسیک^۲ و همکاران، ۲۰۲۰؛ برانتون^۳ و همکاران، ۲۰۱۴). مدگرایی تغییر سلیقه، اسلوب و روش موقتی است که رفتار افراد و شیوه زندگی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و برخی را به نیاز فطری تنوع‌طلبی و زیبایی‌خواهی انسان متمایل می‌کند که ممکن است خوب یا بد از آن استفاده شود. اسلام به آراستگی و زیبایی ظاهری سفارش کرده، اما زیبایی و آراستگی در حد اعتدال را می‌پذیرد. پس مدگرایی، به‌ویژه در حوزه مصرف ازجمله مطرح‌ترین مسائل اجتماعی در عصر حاضر به شمار می‌رود که نه لزوماً برای رفع نیازهای زیستی بلکه برای برآوردن اهداف اجتماعی صورت می‌گیرد (حاتمی^۴ و همکاران، ۲۰۱۵). مد اشاره به یک سبک (مانند لباس، کیف و کفش) دارد که به طور گسترده‌ای توسط یک گروه از مصرف‌کنندگان در یک زمان معین پذیرفته می‌شود (جانگ^۵، ۲۰۱۴). مدگرایی عبارت است از روش و طریقه‌ای موقتی که براساس ذوق و سلیقه افراد یک جامعه و سبک زندگی همچون شکل لباس پوشیدن، نوع آداب پذیرایی و معاشرت و تزئین و معماری خانه را تنظیم می‌کند. مدگرایی را تغییر سلیقه ناگهانی و مکرر همه یا برخی از افراد یک جامعه می‌دانند که به گرایش رفتاری خاص یا مصرف کالای خاصی و یا در پیش گرفتن سبکی ویژه در زندگی می‌انجامد (یعقوبی^۶ و همکاران، ۲۰۱۶). به‌طورکلی تبیین‌های روان‌شناختی مد را

-
1. Kabiri
 2. Stojcic
 3. Brunton
 4. Hatami
 5. Juhang
 6. Yaghubi

به‌عنوان تجلی احساسات طغیانگری برای محدود کردن اشکال اجتماعی رایج در نظر می‌گیرند. افراد مدگرا بر ساختن هویت از راه مصرف نمادین متمرکزند؛ در حالی که تکیه بر دیگران برای تأیید ادعاهای هویتی خود، آسیب‌پذیری و بی‌ثباتی شناختی و هیجانی ایجاد می‌کنند. مدگرایی بر هویت و شناخت اجتماعی تأثیر منفی برجای می‌گذارد؛ افراد مدگرا انتظارات غیرواقع‌بینانه‌ای دارند که زمینه را برای ناامیدی و بروز هیجانات منفی فراهم می‌کند (شرام^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). چنین افرادی تلاش می‌کنند که به این وسیله خود را به فردی بهتر تبدیل نمایند که مورد تحسین و آرزوی دیگران قرار می‌گیرد. انگیزه آنان نارضایتی از خود است، اما این رضایت کوتاه‌مدت بیشتر موجب تجربه هیجان‌های منفی در درازمدت و کاهش ظرفیت شناختی افراد برای تنظیم هیجان‌های منفی خود می‌شود و بدین شیوه مدگرایی و نگرش به مد می‌تواند اثر پایداری بر اختلال در تنظیم هیجان را اعمال کند (دونلی^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). افراد مدگرا انتظار دارند که از سوی دیگران تأیید شوند و هنگامی که از دیگران پسخوراند مثبت دریافت نمی‌کنند، در مورد عملکرد خود مضطرب شده، ترس از دست دادن کنترل بر هیجان‌های آنان نیز افزایش می‌یابد (میلر^۳، ۲۰۲۱)، اما این افراد از راهبردهای شناختی هیجانی نامناسب استفاده می‌کنند. یکی از راهبردهای تنظیم هیجانی این افراد سرکوبی است. فرد مدگرا بیشتر از افراد عادی هیجان‌های مثبت و منفی‌شان را سرکوب می‌کنند؛ زیرا از طرد شدن و محبوب واقع نشدن می‌ترسند و از این روش جهت اجتناب از ناراحتی بهره می‌گیرند (استاسیک^۴ و همکاران، ۲۰۲۰).

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین باورهای دینی و مدگرایی در بین دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد و در بین مؤلفه‌های باورهای دینی می‌توان گفت که بعد اخلاقی بیشترین تأثیر را بر مدگرایی دارد (نیک‌زاده انزابی، ۱۳۹۶). دین برای انسان یک موهبت الهی است که نیازها و خواسته‌های بنیادی روانی، به‌ویژه نیاز به عشق و جاودانگی، نیاز به ارزشمندی، آزادی، احترام و امنیت را تحقق می‌بخشد (کریری-نتو^۵ و همکاران، ۲۰۱۳). دین سیستم سازمان‌یافته‌ای از باورها شامل سنت، ارزش‌های اخلاقی، رسوم و مشارکت در یک جامعه دینی برای اعتقاد راسخ‌تر به خدا یا قدرت برتر است (استرالک^۶، ۲۰۱۶). باورهای دینی عبارتند از: اعتقاداتی که از دین ناشی شده است، یعنی منشأ آنها دین و پذیرش آن می‌باشد؛ در واقع شخص دیندار آن اعتقادات را داراست،

1. Sharam

2. Donel

3. Miller

4. Stojcic

5. Cribari-Neto

6. Strulik

مثل باور به خدا، پیامبر، قیامت و قرآن و محتوای آن؛ به عبارت دیگر هر اعتقادی که منشأ دینی داشته باشد، باور دینی است مانند باور داشتن به اصول دین همچون اعتقاد به خدا و معاد و نبوت و... این نکته مهم است که باورها مراتبی دارند؛ به این معنا که برخی از باورها ریشه‌ای و بنیادین می‌باشند و برخی در سطوح متوسط و برخی رو بنایی هستند. مهم‌ترین نوع باورها که رابطه مستقیم با آسیب‌های اجتماعی دارد، باورهای بنیادین است، مانند باور به خدا و یگانگی او، باور به رسالت پیامبران و آسمانی بودن وحی، باور به عصمت پیامبران، باور به روز قیامت و حساب و کتاب اعمال که در این نوشته آنچه از باورها مورد نظر ماست همین نوع از باورها است (چراغی کوتیانی و بیاری، ۱۳۹۸). عمل به باورهای دینی را می‌توان به معنای تعهد مذهبی نیز در نظر گرفت. تعهد مذهبی اصطلاحی است برای انعکاس درجه یا سطح دینداری و اینکه چگونه فرد از نظر درونی به دین خود متعهد است. افراد داشتن یک گرایش درونی به مذهب را به‌عنوان باورهای دینی خود در زندگی توصیف می‌کنند که نفوذ آن مذهب در هر جنبه‌ای از زندگی مشهود است (جوشی^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). پابندی و تعهد مذهبی می‌دهد که فرد تا چه حد درگیر امور مذهبی است. فردی که تعهد مذهبی دارد، به ارزش‌ها، باورها و تکالیف مذهبی خود پایبند و وفادار است و از آنها در زندگی روزمره‌اش بهره می‌گیرد. باورهای مذهبی شیوه‌هایی مؤثر برای رویارویی با سختی‌ها، تجارب دردناک و نشانه‌های بیماری است و همچنین در زمان مشکلات و ناراحتی‌ها بر چگونگی روابط انسانی اثر می‌گذارد (کیانی^۲ و همکاران، ۲۰۱۰).

روان‌شناسان معتقدند هر رفتاری که فرد از خود نشان می‌دهد؛ تحت‌تأثیر عوامل بسیاری همچون عوامل محیطی، عاطفی و شخصیتی است. مقصود از عوامل شخصیتی در واقع همان ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد. ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند یک فرد را مستعد بروز یک‌سری از رفتارها نماید؛ در صورتی که شاید فردی با ویژگی‌های شخصیتی متفاوت دست به چنین رفتارهایی نزنند (شو^۳ و همکاران، ۲۰۱۷). پس عوامل شخصیتی یکی از مهم‌ترین عواملی می‌باشد که قادر به شناخت پیچیدگی‌های رفتار انسان در موقعیت‌های مختلف است (گایدی^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). ویژگی‌های شخصیتی به مجموع خصوصیات گفته می‌شود که در وجود یک فرد، تقریباً به طور دائم وجود دارد و موجب تمایز وی از دیگران می‌شود (بنزی^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). این امر به

1. Joshi

2. Kiani

3. Shu

4. Guidi

5. Benzi

معنای توان بالقوه بعضی افراد برای انجام یا انجام ندادن رفتار خاصی است؛ به گونه‌ای که نوع شخصیت می‌تواند نوع خاصی از رفتار را در فرد پیش‌بینی کند. ویژگی‌های شخصیتی افراد می‌تواند الگویی برای پیش‌بینی رفتار و حالات روانی آنان فراهم آورد و همین ویژگی‌های شخصیتی است که نشان می‌دهد چرا برخی از افراد بهتر از دیگران با شرایط و متغیرهای محیطی کنار می‌آیند و از سطح مختلف انگیزش متفاوتی برخوردارند؛ به عبارت دیگر ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند بر میزان سازگاری تأثیر گذارد (مک‌کردی و کارتر،^۱ ۲۰۲۰). گلدبرگ (۱۹۹۳) ساختار شخصیتی پنج‌عاملی روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، گشودگی، توافق‌پذیری و باوجدان بودن را برای تجزیه و تحلیل شخصیت فرد پیشنهاد و صفات متمایز را مشخص کرد (مای^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش مامانی و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که بین مدگرایی و وجدان و همین‌طور مدگرایی و روان‌آزردگی رابطه معنادار وجود دارد.

یکی از عوامل شکل‌گیری شخصیت در بزرگسالی کیفیت دلبستگی در زمان کودکی فرد است. نظریه دلبستگی در سال‌های گذشته به‌عنوان یکی از بانفوذترین نظریه‌های رشد هیجانی-اجتماعی در روان‌شناسی مدرن معرفی شده و عامل بزرگی از پژوهش‌ها در زمینه روان‌شناسی تحولی، بالینی و اجتماعی به‌شمار می‌رود (فرالی و رویزمن،^۳ ۲۰۱۹). سبک‌های دلبستگی بیانگر روابط اولیه والد-کودک است که می‌تواند تا بزرگسالی ادامه یابد و تبیین‌گر بسیاری از ویژگی‌های شخصیتی و بین فردی در افراد است (دوینیتا و ماریا،^۴ ۲۰۱۵). سبک دلبستگی، یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تعاملات بین افراد می‌باشد که در دوران کودکی فرد شکل گرفته و با توجه به محیطی که در آن تحول یافته است، در سنین بعدی ادامه می‌یابد (پنباد و همکاران، ۱۳۹۵)؛ در واقع سبک‌های دلبستگی از راه مدل‌های فعال درونی بر نحوه اسناددهی افراد نسبت به فرایند ارتباط اثر می‌گذارند و اسنادهای ارتباطی دارای پتانسیل واسطه‌گری بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت رابطه می‌باشند (وسکرچ و دلیوی،^۵ ۲۰۱۳). سه سبک دلبستگی بزرگسالی را ایمن، مضطرب/دوسوگرا و اجتنابی معرفی می‌کنند (بایرامی،^۶ ۲۰۱۵).

ذوقی پایدار و فعلی (۱۳۹۶) پژوهشی را با عنوان «بررسی رابطه بین گرایش به مد‌مدگرایی با هویت دینی-ملی و هویت اجتماعی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه ایرانی» انجام دادند؛ نتایج

1. McCredie & Kurtz
2. Mei
3. Fraley & Roisman
4. Doinita & Maria
5. Weisskirch & Delevi
6. Byrami

تحلیل‌های آماری نشان داد بین هویت دینی-ملی و هویت اجتماعی با گرایش به مد در بین دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه تفاوت معنادار وجود دارد. قاضی خوانساری و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی، محیطی، مدگرایی و تبلیغات بر خرید آبی و تأثیر آن بر خرید وسواسی» انجام دادند؛ نتایج تحقیق بیانگر تأثیر مثبت ویژگی‌های شخصیتی بر خرید آبی، خرید آبی بر خرید وسواسی، مصرف از روی سرخوشی بر خرید آبی و ویژگی‌های شخصیتی بر خرید وسواسی و همچنین تأثیر منفی مدگرایی بر خرید آبی، محیط فروشگاه بر خرید آبی، تبلیغات و روش‌های پیشبرد فروش بر خرید آبی است. پژوهش اسدی جلودار و همکاران (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی باورهای دینی با مدگرایی در بین دانش‌آموزان» نشان می‌دهد، مد پدیده‌ای است که از زمان پیدایش زندگی اجتماعی در روی این کره خاکی به شکل‌های مختلف مشاهده و از این پدیده در جهت پیشبرد اهداف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و دینی بهره‌برداری می‌شود.

با توجه به اینکه پدیده مدگرایی بیشتر جوانان را درگیر کرده، و با در نظر گرفتن آنکه دو سوم جمعیت کشور ایران جوان هستند و مدگرایی در بین جوانان ایرانی شیوع یافته است و این پدیده پیامدهای منفی و زیانباری از نظر فرهنگی برای جامعه دارد و با توجه به مسائلی همچون رابطه فرهنگ و مد، عوامل مؤثر بر نگرش فرد به مد برآنیم در این تحقیق به پیش‌بینی عواملی از جمله سبک‌های دلبستگی، تیپ‌های شخصیتی و یا عمل به باورهای دینی را که می‌توانند در گرایش افراد به مد مؤثر باشند، از دیدگاه جوانان در ابعاد مختلف بررسی کنیم؛ بنابراین هدف از این پژوهش، پیش‌بینی نگرش به مد براساس عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های پنج‌گانه شخصیت و سبک‌های دلبستگی است.

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری آن شامل دختران دانشجوی متأهل و مجرد در مقطع کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه شهید باهنر کرمان است. حجم نمونه ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

برای جمع‌آوری اطلاعات از چهار پرسشنامه استفاده شد:

پرسشنامه عمل به باورهای دینی: نیلسون (۱۹۹۵) پرسشنامه تعبد را برای روش تحلیل عوامل ساخته است که ۲۵ سؤال دارد. این پرسشنامه با هدف شناسایی باورهای دینی، مؤلفه‌های رفتار دینی همچون رفتار مذهبی شخصی، رفتار مذهبی جمعی، رفتار عملی و رفتار دینی را می‌سنجد. در این پرسشنامه رفتار مذهبی شخصی (سوالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۲۲)؛ رفتار مذهبی

جمعی (سؤالات ۵، ۶، ۸، ۱۸، ۲۰ و ۲۳)؛ رفتار عملی (سؤالات ۷، ۹، ۱۱، ۱۷، ۲۱ و ۲۴) و رفتار دینی (سؤالات ۱۰، ۱۵، ۱۶، ۱۹ و ۲۵) را دربر می‌گیرد. مواد آزمون در چهار حوزه رفتار مذهبی شخصی، رفتار مذهبی جمعی، رفتار عملی و دینی است. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس رفتار مذهبی و ایمان ۰/۹۰ و نیز ضریب آلفای رفتار مذهبی شخصی ۰/۸۸، رفتار مراسم دینی ۰/۸۸، رفتار عملی ۰/۸۹ و ایمان ۰/۹۵ گزارش شده است. برای محاسبه ضرایب اعتبار مقیاس عمل به باورهای دینی، این مقیاس با مقیاس‌های دلسوزی (ترحم) و دلبستگی همبستگی دارد. این مقیاس با مقیاس دلسوزی همبستگی مثبت و با مقیاس دلبستگی رابطه منفی دارد (بهرامی مشعوف، ۱۳۷۳).

پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو: پرسشنامه شخصیتی NEOPI-R جانشین تست NEO است که در سال ۱۹۸۵ توسط مک‌کری و کاستا تهیه شده بود. این پرسشنامه پنج عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ خصوصیت را اندازه می‌گیرد و بر این اساس ارزیابی جامعی از شخصیت را ارائه می‌دهد. این پرسشنامه دو فرم دارد؛ یکی فرم S برای گزارش‌های شخصی و شامل ۲۴۰ سؤال پنج درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است که توسط خود آزمودنی درجه‌بندی می‌شود و متناسب مردان و زنان در تمام سنین است و دیگری فرم R یا تجدیدنظر شده نام دارد و براساس درجه‌بندی‌های مشاهده‌گر است. این فرم نیز دارای همان ۲۴۰ سؤال می‌باشد؛ با این تفاوت که با ضمیر سوم شخص شروع می‌شود. فرم R هم می‌تواند به طور مستقل برای ارزیابی شخصیت به کار رود و هم به‌عنوان مکملی برای گزارش‌های شخصی فرم S و یا روایی آن مورد استفاده قرار گیرد (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). این پرسشنامه فرم کوتاهی نیز به نام (NEO-FFI) نیز دارد که یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود. اگر زمان اجرای تست خیلی محدود و اطلاعات کلی از شخصیت کافی باشد؛ از این پرسشنامه استفاده می‌شود. پرسشنامه شخصیتی NEO-FFI به‌وسیله مک‌کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا شد که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمد. اعتبار درازمدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس‌های روان‌آزرده‌خویی، برون‌گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضریب‌های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش‌های شخصی و نیز در گزارش‌های زوج‌ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است (مک‌کری و کاستا، ۱۹۸۳؛ به نقل از گروسی فرشی، ۱۳۸۰). در هنجاریابی آزمون NEO روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر انجام گرفت؛ ضریب همبستگی پنج بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش

شد. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان‌آزرده‌خویی، برون‌گرایی، باز بودن، سازگاری و باوجدانی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده‌گر (R)، استفاده شد که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). در پژوهش آتش‌روز (۱۳۸۶) با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از پنج صفت روان‌آزرده‌خویی، برون‌گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد.

پرسشنامه سبک‌های دل‌بستگی کولینز و رید: این مقیاس شامل خودارزیابی از مهارت‌های ایجاد روابط و خودتوصیفی شیوه شکل‌دهی روابط دل‌بستگی نسبت به چهره‌های دل‌بستگی نزدیک و مشتمل بر هجده داده است که از راه علامت‌گذاری روی یک مقیاس پنج درجه‌ای از نوع لیکرت سنجیده می‌شود که از به‌هیچ‌وجه با خصوصیات من تطابق ندارد (۱)، تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد (۵) تشکیل می‌گردد. با تحلیل عوامل، ۳ زیرمقیاس که هر مقیاس شامل ۶ ماده است مشخص می‌شود؛ ۳ زیرمقیاس عبارتند از: الف) وابستگی (D): میزانی را اندازه‌گیری می‌کند که آزمودنی‌ها به دیگران اعتماد می‌کنند و به آنها متکی می‌شوند؛ به این صورت که آیا در مواقع لزوم قابل دسترسی‌اند. ب) نزدیک بودن (C): میزان آسایش در رابطه با صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه‌گیری می‌کند. ج) اضطراب (A): ترس از داشتن رابطه را می‌سنجد (مالینکروودت و همکاران؛ به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰ و کولینز و رید، ۱۹۹۰؛ به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰). بر پایه توصیف‌هایی که در پرسشنامه دل‌بستگی بزرگسال هازان و شیور در مورد سه سبک اصلی دل‌بستگی وجود داشت، مواد پرسشنامه خود را تدارک دیده‌اند. زیرمقیاس اضطراب (A) با دل‌بستگی اضطرابی-دوسوگرا مطابقت دارد و زیرمقیاس نزدیک بودن (C) یک بعد دوقطبی است که اساساً توصیف‌های ایمن و اجتنابی را در مقابل هم قرار می‌دهد (فنی ونولر، ۱۹۹۶)؛ بنابراین نزدیک بودن (C) در تطابق با دل‌بستگی ایمن است و زیرمقیاس وابستگی (D) را می‌توان تقریباً عکس دل‌بستگی اجتنابی قرار داد. کولینز و رید (۱۹۹۰)؛ به نقل از پاکدامن، ۱۳۸۰) نشان دادند که زیرمقیاس‌های نزدیک بودن، وابستگی و اضطراب در فاصله زمانی دو ماه و حتی در طول هشت ماه پایدار ماندند و در مورد قابلیت اعتماد مقیاس دل‌بستگی بزرگسال کولینز و رید میزان آلفای کرونباخ را برای هر زیرمقیاس این پرسشنامه در سه نمونه از دانشجویان به صورت زیر گزارش دادند. پایایی متغیر دل‌بستگی ایمن ۰/۸۱، دل‌بستگی اجتنابی ۰/۷۸ و اضطراب ۰/۸۵ است.

با توجه به اینکه مقادیر آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ است، آزمون اعتبار بالایی دارد؛ از سوی دیگر در پژوهش پاکدامن (۱۳۸۰) میزان اعتبار آزمون با استفاده از آزمودن مجدد به صورت همبستگی بین این دو اجرا مشخص شده است. این پرسشنامه (RAAS) در مورد ۱۰۰ دختر و پسر کلاس دوم دبیرستان اجرا شد که به طور تصادفی انتخاب شده بودند؛ نتایج حاصل از دوبار اجرای این پرسشنامه با فاصله زمانی یک‌ماه از یکدیگر بیانگر آن بود که این آزمون در سطح ۰/۹۵ دارای اعتبار است.

پرسشنامه نگرش به مد: این پرسشنامه شامل ۲۲ گویه و نمره‌گذاری گویه‌ها براساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای به صورت کاملاً موافق=۵، موافق=۴، نظری ندارم=۳، مخالف=۲ و کاملاً مخالف=۱ است؛ بنابراین حداقل و حداکثر نمره کسب‌شده از این پرسشنامه به ترتیب برابر با ۲۲ و ۱۱۰ خواهد بود. در پژوهش صفاری‌نیا و همکاران (۱۳۹۰-۱۳۹۱) پایایی پرسشنامه با استفاده از روش بازآزمایی برابر با ۰/۸۶ و با استفاده از روش ضریب همسانی درونی برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۶ به دست آمد که میزان مطلوبی است؛ همچنین نتایج پژوهش با استفاده از روایی همزمان پرسشنامه با پرسشنامه خودشیفته بیانگر عدم وجود رابطه معنادار بین پرسشنامه نگرش به مد با پرسشنامه شخصیت خودشیفته بود. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مقیاس عمل به باورهای دینی، شخصیت و نگرش به مد به ترتیب برابر با ۰/۹۴، ۰/۷۹ و ۰/۹۱ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی بالای گویه‌ها و نیز قابلیت اعتماد بالای این مقیاس‌ها در افراد نمونه حاضر بود.

یافته‌های پژوهش

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی و از نرم‌افزارهای EXCELL 2010 و SPSS 16 استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از میانگین، انحراف استاندارد و در بخش آمار استنباطی از تحلیل رگرسیون استفاده شده است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی متغیر عمل به باورهای دینی و مؤلفه‌های آن

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	کجی	کشیدگی
رفتار مذهبی شخصی	۳۰۰	۳/۲۲	۰/۶۹	۱/۳۸	۴/۸۸	-۰/۲۸	-۰/۵۰
رفتار مذهبی جمعی	۳۰۰	۲/۹۱	۰/۸۰	۱	۴/۸۳	-۰/۰۴	۰/۰۱
رفتار عملی	۳۰۰	۳/۴۶	۰/۹۵	۱	۵	-۰/۵۷	-۰/۵۱
رفتار دینی	۳۰۰	۳/۳۲	۰/۸۸	۱/۲۰	۵	-۰/۳۳	-۰/۵۵
عمل به باورهای دینی	۳۰۰	۳/۲۳	۰/۷۴	۱/۳۲	۴/۹۲	-۰/۲۸	-۰/۴۳

متغیر عمل به باورهای دینی دارای چهار خرده مقیاس رفتار مذهبی شخصی، رفتار مذهبی جمعی، رفتار عملی و رفتار دینی است. نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که پس از یکسان‌سازی داده‌ها، میانگین و انحراف معیار نمره کل عمل به باورهای دینی در این تحقیق به ترتیب برابر با ۳/۲۳ و ۰/۷۴ است؛ همچنین متغیرهای رفتار مذهبی شخصی، رفتار مذهبی جمعی، رفتار عملی و رفتار دینی نیز به ترتیب دارای میانگین‌های ۳/۲۲، ۲/۹۱، ۳/۴۶ و ۳/۳۲ می‌باشند.

جدول ۲. آماره‌های توصیفی متغیر ویژگی‌های شخصیتی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	کجی	کشیدگی
روان‌رنجورخویی	۳۰۰	۲۴/۲۲	۷/۸۵	۶	۴۶	۰/۰۱	-۰/۳۷
برون‌گرایی	۳۰۰	۲۸/۴۸	۵/۸۶	۱۱	۴۴	-۰/۱۱	-۰/۰۹
انعطاف‌پذیری (پذیرش)	۳۰۰	۲۶/۷۰	۴/۶۷	۱۳	۴۰	۰/۱۹	۰/۱۸
دلپذیر بودن (توافق)	۳۰۰	۲۹/۱۳	۵/۰۷	۱۶	۴۴	۰/۱۶	-۰/۰۹
با وجدان بودن (وظیفه‌شناسی)	۳۰۰	۳۱/۴۸	۶/۵۱	۷	۴۸	-۰/۱۱	۰/۱۳

در این تحقیق پنج ویژگی شخصیتی بررسی شد که عبارت بودند از: روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری (پذیرش)، دلپذیر بودن (توافق) و با وجدان بودن (وظیفه‌شناسی). نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین این پنج ویژگی شخصیتی به ترتیب برابر با ۲۴/۲۲، ۲۸/۴۸، ۲۶/۷۰، ۲۹/۱۳ و ۳۱/۴۸ است که بیشترین میانگین به ویژگی با وجدان بودن و کمترین میانگین به ویژگی روان‌رنجورخویی اختصاص داشت.

جدول ۳. آماره‌های توصیفی متغیر سبک‌های دلبستگی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	کجی	کشیدگی
سبک دلبستگی ایمن	۳۰۰	۱۲/۶۸	۲/۶۴	۶	۱۹	-۰/۳۱	-۰/۱۵
سبک دلبستگی اجتنابی	۳۰۰	۱۲/۶۷	۲/۴۰	۷	۲۰	۰/۱۰	-۰/۰۸
سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا	۳۰۰	۱۱/۴۱	۵/۱۳	۰	۲۴	-۰/۰۸	-۰/۵۶

در این تحقیق سه سبک دلبستگی بررسی شد که عبارت بودند از: سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطراب-دوسوگرا. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که میانگین این سه سبک دلبستگی به

ترتیب برابر با ۱۲/۶۸، ۱۲/۶۷ و ۱۱/۴۱ می‌باشد که بیشترین میانگین به سبک دل‌بستگی ایمن و کمترین میانگین به سبک دل‌بستگی اضطراب-دوسوگرا اختصاص دارد که البته این تفاوت ناچیز است.

جدول ۴. آماره‌های توصیفی متغیر نگرش به مد

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	کجی	کشیدگی
نگرش به مد (مدگرایی)	۳۰۰	۴۶/۱۳	۱۲/۷۵	۱۹	۸۷	۰/۱۷	۰/۱۷

نگرش به مد نیز که در این پژوهش به‌عنوان متغیر ملاک مورد بررسی قرار گرفت، به ترتیب دارای میانگین و انحراف معیار ۴۶/۱۳ و ۱۲/۷۵ است (جدول ۴). سؤال اصلی پژوهش: آیا نگرش به مد را می‌توان از روی عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کرد؟

جدول ۵. تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نگرش به مد از روی ویژگی‌های شخصیتی، عمل به باورهای دینی و سبک‌های دل‌بستگی

مدل	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۷۵۱۲/۷۲	۹	۸۳۴/۷۵	۵/۹۰	۰/۰۰۰۵
باقی‌مانده	۴۱۰۵۷/۲۱	۲۹۰	۱۴۱/۵۸		
کل	۴۸۵۶۹/۹۳	۲۹۹	-		

متغیرهای پیش‌بین = عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های دل‌بستگی
متغیر ملاک = نگرش به مد

برای آزمون سؤال اول تحقیق، از آزمون رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد؛ جدول ۵ نشان می‌دهد که مدل رگرسیون مورد نظر (دارای η^2 متغیر پیش‌بین) در سطح خطای ۰/۰۱ اعتبار کافی دارد.

جدول ۶. ضرایب و خلاصه مدل رگرسیون در پیش‌بینی نگرش به مد از روی ویژگی‌های شخصیتی، عمل به باورهای دینی و سبک‌های دلبستگی

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب غیراستاندارد B	ضرایب استاندارد β	T	سطح معناداری آماره t	ضریب تعیین تعدیل‌شده
عدد ثابت	۵۳/۴۲	-	۵/۴۳	۰/۰۰۰۵	۰/۱۳
روان رنج‌جو خوبی	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۱۲	۰/۹	
برون‌گرایی	۰/۵۵	۰/۲۵	۳/۶۱	۰/۰۰۰۵	
انعطاف‌پذیری (پذیرش)	۰/۲۸	۰/۱۰	۱/۸۴	۰/۰۷	
دلپذیر بودن (توافق)	-۰/۴۱	-۰/۱۷	-۲/۶۳	۰/۰۰۹	
با وجدان بودن (وظیفه‌شناسی)	-۰/۱۴	-۰/۰۷	-۱/۱۲	۰/۳	
عمل به باورهای دینی	-۰/۱۳	-۰/۱۹	-۳/۳۳	۰/۰۰۱	
سبک دلبستگی ایمن	-۰/۲۱	-۰/۰۴	-۰/۷۳	۰/۵	
سبک دلبستگی اجتنابی	-۰/۴۲	-۰/۰۸	-۱/۲۸	۰/۲	
سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا	۰/۳۵	۰/۱۴	۲/۰۷	۰/۰۴	

با توجه به نتایج جدول ۵ و ۶، از بین نه متغیر واردشده به مدل مورد نظر، تنها ویژگی شخصیتی برون‌گرایی ($\beta = ۰/۲۵$, $p < ۰/۰۱$) و سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا ($p < ۰/۰۵$)، $\beta = ۰/۱۴$ به صورت مستقیم و معنادار و ویژگی شخصیتی دلپذیر بودن (توافق) ($p < ۰/۰۱$)، $\beta = -۰/۱۷$ و عمل به باورهای دینی ($\beta = -۰/۱۹$, $p < ۰/۰۱$)، به صورت معکوس و معنادار توانستند متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کنند، ولی سایر متغیرهای دیگر توان پیش‌بینی نگرش به مد را نداشتند ($p > ۰/۰۵$)؛ همچنین با توجه به مقدار ضرایب استاندارد می‌توان نتیجه گرفت ویژگی شخصیتی برون‌گرایی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده نگرش به مد نسبت به ویژگی شخصیتی دلپذیر بودن، عمل به باورهای دینی و سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا است؛ همچنین مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده ($R^2_{adj} = ۰/۱۳$) نشان می‌دهد که حدود ۱۳ درصد از واریانس نگرش به مد توسط این چهار متغیر قابل پیش‌بینی می‌باشد؛ در نهایت معادله رگرسیون برای پیش‌بینی میزان نگرش به مد در دانشجویان دختر کرمان براساس ضرایب غیراستاندارد به این شرح است:

$$\begin{aligned} & \text{(عمل به باورهای دینی} \times ۰/۱۳) + \text{(دلپذیر بودن} \times -۰/۴۱) + \text{(برون‌گرایی} \times ۰/۵۵) + \\ & \text{(سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا} \times ۰/۳۵) \end{aligned}$$

سؤال فرعی اول پژوهش: آیا نگرش به مد را می‌توان از روی ویژگی‌های شخصیتی (روان‌نژندی،

برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و با وجدان بودن) در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کرد؟

جدول ۷. تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نگرش به مد از روی ویژگی‌های شخصیتی

مدل	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۴۴۱۱/۳۹	۵	۸۸۲/۲۸	۵/۸۷	۰/۰۰۰۵
باقی‌مانده	۴۴۱۵۸/۵۴	۲۹۴	۱۵۰/۲۰		
کل	۴۸۵۶۹/۹۳	۲۹۹	-		

متغیرهای پیش‌بین = ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و باوجدان بودن
 متغیر ملاک = نگرش به مد
 برای آزمون سؤال دوم تحقیق، از آزمون رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد؛ جدول ۷ نشان می‌دهد که مدل رگرسیون مورد نظر (دارای پنج متغیر پیش‌بین) در سطح خطای ۰/۰۱ دارای اعتبار کافی است.

جدول ۸. ضرایب و خلاصه مدل رگرسیون در پیش‌بینی نگرش به مد از روی پنج ویژگی شخصیتی

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب غیراستاندارد B	ضرایب استاندارد β	T	سطح معناداری آماره t	ضریب تعیین تعدیل‌شده
عدد ثابت	۴۱/۳۶	-	۴/۸۹	۰/۰۰۰۵	۰/۰۸
روان رنجورخوبی	۰/۱۵	۰/۰۹	۱/۳۲	۰/۲	
برونگرایی	۰/۴۵	۰/۲۰	۲/۹۳	۰/۰۰۴	
انعطاف‌پذیری (پذیرش)	۰/۳۸	۰/۱۴	۲/۴۶	۰/۰۱	
دلپذیر بودن (توافق)	-۰/۵۳	-۰/۲۱	-۳/۳۳	۰/۰۰۱	
با وجدان بودن (وظیفه شناسی)	-۰/۲۱	-۰/۱۱	-۱/۶۵	۰/۱	

با توجه به نتایج جدول ۷ و ۸، از بین پنج متغیر واردشده به مدل مورد نظر، ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی ($\beta = ۰/۲۰, p < ۰/۰۱$) و انعطاف‌پذیری (پذیرش) ($\beta = ۰/۱۴, p \leq ۰/۰۱$) به صورت مستقیم و معنادار و ویژگی شخصیتی دلپذیر بودن (توافق) ($\beta = -۰/۲۱, p < ۰/۰۱$)، به صورت معکوس و معنادار توانستند متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کنند، ولی سایر متغیرهای دیگر توان پیش‌بینی نگرش به مد را نداشتند ($p > ۰/۰۵$)؛ همچنین با توجه به مقدار ضرایب استاندارد می‌توان نتیجه گرفت ویژگی شخصیتی دلپذیر بودن قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده نگرش به مد نسبت به ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری است؛ همچنین مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده ($R^2_{adj} = ۰/۰۸$) نشان می‌دهد که حدود ۸ درصد از واریانس نگرش به مد توسط این سه متغیر قابل پیش‌بینی می‌باشد؛ در نهایت معادله رگرسیون برای

پیش‌بینی میزان نگرش به مد در دانشجویان دختر کرمان براساس ضرایب غیراستاندارد به این شرح است:

$$= ۴۱/۳۶ + (۰/۴۵ \times \text{برون‌گرایی}) + (۰/۳۸ \times \text{انعطاف‌پذیری}) + (-۰/۵۳ \times \text{دلبذیر بودن})$$

نگرش به مد

سؤال فرعی دوم پژوهش: آیا نگرش به مد را می‌توان از روی سبک‌های دلبستگی (ایمن،

اجتنابی و اضطراب-دوسوگرا) در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کرد؟

جدول ۹. تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نگرش به مد از روی سبک‌های دلبستگی

سطح معناداری	F	میانگین مجزورات	Df	مجموع مجزورات	مدل
۰/۰۰۳	۴/۷۴	۷۴۲/۶۶	۳	۲۲۲۷/۹۸	رگرسیون
		۱۵۶/۵۶	۲۹۶	۴۶۳۴۱/۹۵	باقی‌مانده
		-	۲۹۹	۴۸۵۶۹/۹۳	کل

متغیرهای پیش‌بین = سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطراب-دوسوگرا

متغیر ملاک = نگرش به مد

برای آزمون سؤال آخر تحقیق، از آزمون رگرسیون به شیوه هم‌زمان استفاده شد؛ جدول ۹ نشان می‌دهد که مدل رگرسیون مورد نظر (دارای سه متغیر پیش‌بین) در سطح خطای ۰/۰۱ دارای اعتبار کافی است.

جدول ۱۰. ضرایب و خلاصه مدل رگرسیون در پیش‌بینی نگرش به مد از روی سبک‌های دلبستگی

ضریب تعیین تعدیل شده	سطح معناداری آماره t	t	ضرایب استاندارد β	ضرایب غیر استاندارد B	متغیرهای پیش‌بین
۰/۰۴	۰/۰۰۰۵	۷/۹۸	-	۵۰/۰۶	عدد ثابت
	۰/۷	-۰/۴۱	-۰/۰۳	-۰/۱۲	سبک دلبستگی ایمن
	۰/۱	-۱/۵۴	-۰/۱۰	-۰/۵۱	سبک دلبستگی اجتنابی
	۰/۰۳	۲/۲۵	۰/۱۴	۰/۳۶	سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا

با توجه به نتایج جدول ۹ و ۱۰، از بین سه متغیر وارد شده به مدل مورد نظر، تنها سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا ($\beta = ۰/۱۴$ ، $p < ۰/۰۵$)، به صورت مستقیم و معنادار توانست متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کنند، ولی سایر سبک‌های دلبستگی توان پیش‌بینی نگرش به

مد را نداشتند ($p > 0/05$)؛ همچنین مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده ($R^2_{adj} = 0/04$) نشان می‌دهد که حدود ۴ درصد از واریانس نگرش به مد توسط سبک دل‌بستگی اضطراب-دوسوگرا قابل پیش‌بینی می‌باشد؛ در نهایت معادله رگرسیون برای پیش‌بینی میزان نگرش به مد در دانشجویان دختر کرمان براساس ضرایب غیراستاندارد در این مدل به این شرح است:

$$\text{(سبک دل‌بستگی اضطراب-دوسوگرا} \times 0/36 + 0/06 = \text{نگرش به مد}$$

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش پیش‌بینی نگرش به مد براساس عمل به باورهای دینی، ویژگی‌های پنج‌گانه شخصیت و سبک‌های دل‌بستگی در دختران دانشجوی است. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری آن شامل دختران دانشجوی متأهل و مجرد در مقطع کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه شهید باهنر کرمان بوده است. حجم نمونه ۳۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری ساده انتخاب شدند.

نتایج نشان می‌دهد عمل به باورهای دینی به صورت معکوس توانستند نگرش به مد را در دانشجویان پیش‌بینی کنند. نتایج این پژوهش با پژوهش نیک‌زاده انزابی (۱۳۹۶)، ذوقی‌پایدار و فعلی (۱۳۹۶)، قاضی خوانساری و همکاران (۱۳۹۶)، جلودار و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. افراد با توجه به سلاقی، انگیزه‌ها و فرهنگ حاکم بر محیط در انتخاب شکل، رنگ و جنس لباس مورد علاقه خود اعمال نظر می‌کنند و با جلوه‌گری با آن به حس خودآرایی و زیبایی‌دوستی درونشان پاسخ می‌دهند (عابدی، ۱۳۸۷). متأسفانه امروزه با زیاده‌روی در پرداختن به این امر، جنبه‌های منفی پوشش در قالب تجمل‌گرایی، مدپرستی و خودنمایی، نمود بیشتری یافته است که می‌توان گفت علت اصلی آن غفلت از خودآرایی درونی و تهذیب نفس می‌باشد. در سوره اعراف به این مهم اشاره می‌شود: «يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ؛ ای فرزندان آدم! ما لباسی که ستر عورات شما کند و جامه‌های زیبا و نرم برای شما فرستادیم و بر شما باد به لباس تقوا که آن نیکوترین جامه شماست» (اعراف، ۲۶). از سوی دیگر کارکردهای اجتماعی لباس را نمی‌توان نادیده گرفت. امروزه لباس هویت خاصی را به افراد و حتی جوامع بخشیده است (استورات، ۱۳۷۷). پایبندی زنان ایرانی به باورهای دینی و اصول ارزشی اسلام موجب شده است که در کنار سلاقی فردی، هنجارها و خواست‌های عرفی و عوامل تجاری از جمله تبلیغات، قیمت، مد و...، تعالیم دینی بیشترین تأثیر را بر فرهنگ مصرف پوشاک زنان داشته باشد. باورهای دینی به دلیل عمومیت داشتن در میان افراد، قرار گرفتن در اعماق فکر و جان

آدمی و نیز تأثیر گسترده و عمیق بر ابعاد مختلف زندگی انسان، اهمیت دو چندانانی دارد. عوامل تجاری در یک فرایند مقطعی و محدود می‌توانند بر الگوی مصرف تأثیر گذارند؛ اما هیچ‌گاه همانند انگیزه‌های ناشی از باورهای اصیل دینی نمی‌توانند پایدار باشند. البته در برخی موارد وجود سستی در عملکرد افراد در باورهای دینی می‌تواند موجب ارزشمندی هنجارهای غربی از جمله نوع پوشش و مدهای مرسوم به غرب باشد که این امر خود می‌تواند مسائل و مشکلات عدیده‌ای را در پی داشته باشد.

نتایج سؤال دوم و سوم تحقیق نشان داد ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی ($\beta = 0/20, p < 0/01$) و انعطاف‌پذیری (پذیرش) ($\beta = 0/14, p \leq 0/01$) به صورت مستقیم و معنادار و ویژگی شخصیتی دلپذیر بودن (توافق) ($\beta = -0/21, p < 0/01$)، به صورت معکوس و معنادار توانستند متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کنند؛ ولی سایر متغیرهای دیگر توان پیش‌بینی نگرش به مد را نداشتند ($p > 0/05$). سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا ($\beta = 0/14, p < 0/05$)، به صورت مستقیم و معنادار توانست متغیر نگرش به مد را در دانشجویان دختر کرمان پیش‌بینی کنند؛ ولی سایر سبک‌های دلبستگی توان پیش‌بینی نگرش به مد را نداشتند ($p > 0/05$). نتایج این پژوهش با مطالعات نیک‌زاده انزابی (۱۳۹۶)، ذوقی پایدار و فعلی (۱۳۹۶)، قاضی خوانساری و همکاران (۱۳۹۶)، جلودار و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. افراد برون‌گرا، جامعه‌گرا و فعال هستند. این افراد ترجیح بیشتری به باگروه بودن می‌دهند و برای مورد پذیرش واقع شدن در جامعه و گروه تمایل بیشتری به هم‌رنگی با گروه دارند؛ در نتیجه با پیروی از الگوها و مدهای مطرح‌شده در گروه از نظر خودشان پایه‌های دوستی‌شان را تقویت می‌کنند، در حالی که اینها به تنهایی نمی‌توانند دربردارنده بقای گروه‌های دوستی شوند؛ همچنین بعضی از این افراد دارای سبک دلبستگی اضطراب-دوسوگرا هستند که مستعد توسعه سطوح مزمن اضطراب در زندگی آینده خود می‌باشند. این افراد با ترس از تنهایی و آسیب‌پذیر بودن زندگی می‌کنند؛ در واقع می‌توان گفت که این گرایش به مد در این افراد می‌تواند به نوعی بیانگر جلوگیری از طرد نشدن از سوی گروه و ترس از جدایی یا رها شدن باشد که این امر خود موجب ایجاد وابستگی بالای این افراد نسبت به گروه می‌شود و هرچه میزان این وابستگی بیشتر شود، پیروی آنها از الگوهای حتی مخرب گروه نیز بیشتر می‌شود که این امر خود به نوعی مخرب است که پیامد آن چیزی جز وجود اضطراب اجتماعی بالا در این افراد نیست. براساس یافته‌های پژوهش شاخص توافق (دلپذیر بودن) و عمل به باورهای دینی با نگرش به مد رابطه معکوس دارد؛ به عبارتی دیگر هرچه فردی دارای سلامت روانی بیشتری باشد و بر گرایش‌های ارتباط بین فردی و جنبه‌های مثبت اجتماعی سوق داشته باشد و نیز از نظر اعتقادات

و عمل به باورهای دینی و مذهبی در سطح مطلوبی قرار داشته باشد، نگرش و گرایش آنها به مد کمتر است. با توجه به اینکه بین شاخص شخصیتی انعطاف‌پذیری و نگرش به مد رابطه مستقیمی وجود دارد، می‌توان نتیجه گرفت افرادی که دارای انعطاف‌پذیری بالایی هستند، نگرششان به مد بیشتر از دیگران است. این افراد علاقه‌مند به فعالیت‌های متفاوت و جدید و کارهای نامعقول‌اند. اینها آمادگی برای شنیدن و دیدن ارزش‌هایی غیر از ارزش‌های خود شخص و امتحان دوباره ارزش‌های سیاسی، اجتماعی و مذهبی را دارند. از دیگر ویژگی‌های برجسته این افراد تنوع‌طلبی آنهاست که تقریباً می‌توان گفت که همه این موارد می‌توانند نقش مثبتی در نگرش این افراد به مد داشته باشند و به همین صورت تمایل زیاد این افراد به تجربه کردن موارد جدید، پذیرش عقاید جدید و ارزش‌های غیرمتعارف را در پی دارد.

سرانجام با توجه به تحقیقاتی که انجام گرفت؛ همچون عواملی که با مدیریت ارتباط داشته‌اند، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: افرادی با برون‌گرایی و جامعه‌گرایی بالا، انعطاف‌پذیری، تنوع‌طلبی و پذیرش عقاید جدید و غیرمتعارف و نیز با سبک دلبستگی مضطرب و آسیب‌پذیر و ترس از طرد شدن از سوی اجتماع و دارای نگرش مثبتی نسبت به مد می‌باشند و نیز عواملی که موجب نگرش منفی افراد به پدیده مدگرایی می‌شود و در نتیجه این افراد از مد پیروی نمی‌کنند؛ از جمله افرادی با سلامت روانی بالا، از نظر اجتماعی مطلوب، از نظر روانی سالم، مقبولیت و محبوبیت بالا، قابل اعتماد و همین‌طور معتقد به باورها و اعمال مذهبی می‌باشند. بحث مدگرایی بحثی است که با وجود شهرتی که در بین عموم دارد؛ کمتر مورد پژوهش و مطالعه علمی قرار گرفته است و به همین علت برای یافتن پرسشنامه‌ای درباره نگرش به مد و یا گرایش به مد مدت زمان زیادی وقت پژوهشگر گرفته شد. همچنین در این زمینه کشورهای غربی تحقیقاتی را انجام داده‌اند که منطبق با فرهنگ کشورهای خودشان است، اما در ایران با فرهنگ اسلامی مطالعات زیادی انجام نشده است. با توجه به اینکه مقوله مدگرایی در تمامی حیطه‌ها از جمله روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و... جای دارد و این مبحث می‌تواند تأثیر زیادی بر فرهنگ افراد جامعه به‌ویژه جوانان و نوجوانان داشته باشد، مطلوب این است که مطالعات بیشتر و تخصصی‌تری منطبق با فرهنگ ایران اسلامی در این باره صورت گیرد، مانند ساختن پرسشنامه‌ای منطبق با فرهنگ جوانان ایرانی. همچنین بسیاری از پژوهشگران پدیده مد را بیشتر امری اجتماعی می‌دانند، در حالی که این مقوله بسیار با حیطه روان‌شناسی نیز مرتبط است و قطعاً اگر زیربنای آن با اصول روان‌شناسی بررسی شود به نتایج مفید و کاربردی خواهند رسید. با توجه به آگاهی‌های اندک جوانان درباره شیوع پدیده مدگرایی و نیز اهدافی که در ورای این پدیده نهفته است و نیز جوانان امروز تمایلی به

شنیدن نصیحت در این باره را ندارند؛ بدیهی است که با نشان‌دادن اثرهای منفی و مخرب پدیده مدگرایی به صورت علمی، می‌توان آنها را آگاه کرد. البته پژوهشگر در این پژوهش کوشیده است که به صورت افراطی این مسئله را مورد بررسی قرار ندهد و به نکات مثبت و منفی آن به صورت عادلانه به بحث پردازد. به‌طورکلی با توجه به اینکه جوانان امروز در برهه زمانی حساسی هستند که بیشترین فشارهای فرهنگی چه از خارج و یا داخل بر آنها وارد می‌شود و با توجه به روحیه نشاط و تنوع‌طلبی که در جوانان وجود دارد؛ بهتر آن است که برای افزایش سلامت روانی جوانان و در نتیجه کارکرد مثبت جوانان در امر تحصیل و آینده شغلی و اجتماعی، از پژوهشگران و افراد مرتبط درخواست شود که با دادن آگاهی‌های علمی لازم و نیز جایگزین‌های مناسبی در این زمینه به تسریع این روند کمک کنند. استفاده از امکانات رسانه‌ای و انتقال اطلاعات لازم به جوانان و گرایش دادن آنها به سمت انتخاب روش و سبک زندگی‌شان با توجه به اصول روان‌شناسی ایرانی اسلامی قطعاً موجب تصمیم‌گیری‌های منطقی، دوری از تشویش‌های فکری و اضطراب و سرانجام رسیدن به آرامش در زندگی آینده‌شان می‌شود.

منابع

* قرآن کریم

۱. استورات، کمپ (۱۳۷۷)، روان‌شناسی اجتماعی کاربردی، ترجمه: فرهاد ماهر، مشهد: آستان قدس رضوی.
۲. اسدی جلودار، آقاخان؛ بهرام مهری و رمضان علیوند (۱۳۹۴)، «بررسی باورهای دینی با مدگرایی در بین دانش‌آموزان»، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
۳. افراسیابی، حسین؛ حامد سیار خلیج و کاوه شکوهی فر (۱۳۹۵)، «عوامل مرتبط با مدگرایی در بین جوانان شهر یزد»، جامعه‌پژوهی فرهنگی، (۱)۷، ص ۱-۲۲.
۴. بهرامی مشعوف، عباس (۱۳۷۳)، «بررسی رابطه بین میزان عبادت و سلامت روان در دانشجویان پسر مرکز تربیت معلم همدان»، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشکده تربیت معلم.
۵. پاکدامن، شهلا (۱۳۸۰)، «بررسی ارتباط سبک دلبستگی و جامعه‌طلبی در نوجوانی»، مجله علوم روانشناختی، ۹ (۴۷)، ص ۲۵-۳۳.
۶. پناباد، سیمین؛ یوسفعلی عطاری و عباس صادقی (۱۳۹۵)، «رابطه بین تمایز یافتگی خود، نگرش مذهبی و سبک‌های دلبستگی با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی شهر اهواز»، کنفرانس ملی دانش و فناوری روان‌شناسی، علوم تربیتی و جامع روان‌شناسی ایران.
۷. چراغی کوتیانی، اسماعیل و علی اکبر بیاری (۱۳۹۸)، «سازوکار تأثیر باورهای دینی در کاهش آسیب‌های اجتماعی»، فصلنامه مطالعات اسلامی آسیب‌های اجتماعی. دوره ۲، شماره ۱، ص ۸۹-۱۱۶.
۸. ذوقی پایدار، محمدرضا و سمانه فعلی (۱۳۹۶)، «بررسی رابطه بین گرایش به مد مدگرایی با هویت دینی-ملی و هویت اجتماعی در دانش‌آموزان مقطع متوسطه ایرانی ۹۳-۹۴»، اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگ، آسیب‌شناسی روانی و تربیت، تهران.
۹. سالک زمان خانی، جلال و لیلا جمشیدنشان اصل (۱۳۹۹)، ایده‌های مشترک در طراحی مد و معماری با رویکرد اسلامی-ایرانی. ششمین همایش بین‌المللی مهندسی عمران، معماری، شهرسازی با رویکرد توسعه پایدار، تهران.

۱۰. صفاری‌نیا، مجید (۱۳۹۱)، آزمون‌های روانشناسی اجتماعی و شخصیت، تهران: انتشارات کتاب ارجمند.
۱۱. قاضی خوانساری، کامیار؛ یاسمین دنیکو و یلدا دنیکو (۱۳۹۶)، «بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی، محیطی، مدگرایی و تبلیغات بر خرید آبی و تأثیر آن بر خرید وسواسی»، دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و حسابداری، تهران.
۱۲. گروسی فرشی، میرتقی؛ امیر هوشنگ مهریار و محمود قاضی طباطبائی (۱۳۸۰)، «کاربرد آزمون جدید شخصیتی نئو و بررسی تحلیل ویژگی‌ها و ساختار عاملی آن در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایران»، فصلنامه علمی-پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء، ۳۹، ص ۱۷۳-۱۹۸.
۱۳. مامانی، فاطمه و محمد یکه فلاح و مصطفی سیفی (۱۳۹۴)، «بررسی رابطه شخصیت و مدگرایی در دانشجویان»، دومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، مشهد.
۱۴. نیک زاد انزابی، داود (۱۳۹۶)، «واکاوی الگوهای رایج باورهای دینی با مدگرایی در بین دانش‌آموزان شهر ملارد در سال ۱۳۹۶»، نهمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم اجتماعی، تهران.
15. Afrasibi, Hossein, Sayyar Khalaj, Hamed; Shokouhi Far, Kaveh. (2016), Sociological analysis of moderation among youth in Yazd. *Quarterly Journal of Behavioral Systematics*, First Year, No. 4, Samandan, 49.
16. Afrough, E and Mehrabanifar, H. (2017), Prioritizing the fashion media policy based on the problematics of its cycle in Iranian society, *Religion and Communication*, Volume 24, Number 2 (52), pp. 44-9.
17. Bayrami M, Keshavarzi S. (2015), Prediction of homesickness changes from attachment styles and peer relationship. *JPA's*;22(2):137-52.
18. Benzi IMA., Preti E., Di Pierro R., Clarkin JF. & Madeddu F. (2019), Maladaptive personality traits and psychological distress in adolescence: The moderating role of personality functioning. *Personality and Individual Differences*. 140: 33-40.
19. Brunton, G., Paraskeva, N., Caird, J., Bird, K. S., Kavanagh, J., Kwan, I. ... & Thomas, J. (2014), Psychosocial predictors, assessment, and outcomes of cosmetic procedures: A systematic rapid evidence assessment. *Aesthetic plastic surgery*, 38(5), 1030-1040.

20. Collins, N. L., & Read, S. J. (1990), Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
21. Cribari-Neto F, Souza TC. (2013), Religious belief and intelligence: Worldwide evidence. *Intelligence*. 41(5): 482-9.
22. Doinita, N. E., & Maria, N. D. (2015), Attachment and parenting styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 203, 199- 204.
23. Donnelly, G. E., Ksendzova, M., Howell, R. T., Vohs, K. D., & Baumeister, R. F. (2016), Buying to blunt negative feelings: Materialistic escape from the self. *Review of General Psychology*, 20(3), 272-316.
24. Fraley, R. C., & Roisman, G. I. (2019), The development of adult attachment styles: four lessons. *Current opinion in psychology*, 25, 26-30.
25. Goldberg, L. R. (1993), The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48, 26-34.
26. Guidi A., Gentili C., Scilingo EP. & Vanello N. (2019), Analysis of speech features and personality traits. *Biomedical Signal Processing and Control*. 51: 1-7.
27. Hatami, Kh, Kwasmi, A and Agha Yari mir, T. (2015), Investigating the relationship between homogeneity, individualism and socio-economic class with the degree of fashion. *Applied Sociology*, No. 60, pp. 212-199.
28. Joshi S, Kumari S. (2011), Religious beliefs and mental health: an empirical review. *Delhi Psychiatry J*. 14(1):40- 50.
29. Joung, H. M. (2014), Fast-fashion consumers' post-purchase behaviours. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 42(8), 688-697.
30. Kabiri, A; Manouchehri, A and Babazadeh, R. (2018), Sociological analysis of the types of fashion among the citizens of West Azerbaijan province. *Social Studies and Research in Iran*, Volume 7, Number 4, pp. 763-789.
31. Kiani, A. R. Farahbakhsh, K. Asadi, M. & Shirali, A. (2010), Dimension of religious orientation and The boundaries of family communication: a fundamental unity, *Psychology of Religion*; 3(3): 93-106.
32. McCrae, R.R. and John, O.P. (1992), An introduction to the five- factor model and it's applications. *Journal of personality*, 60, 175-215.

33. McCredie MN. & Kurtz JE. (2020), Prospective prediction of academic performance in college using self- and informant-rated personality traits. *Journal of Research in Personality*. 85: 47-61.
34. Mei, H; Ma, Z; Jiao, SH; Chen, X; Lv, X & Zhan, Z. (2017), The Sustainable Personality in Entrepreneurship: The Relationship between Big Six Personality, Entrepreneurial Self-Efficacy, and Entrepreneurial Intention in the Chinese Context. *Journal of Sustainability*. 9, 1649-1671.
35. Miller, L. (2021), Deracialisation or body fashion? Cosmetic surgery and body modification in Japan. *Asian Studies Review*, 45(2), 217-237.
36. Nelson L. D. and Dynes R. R. (1976), The Impact of Devotionalism and Attendance on Ordinary and Emergency Helping Behavior. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 15, 47-59.
37. Shrum, L. J., Wong, N., Arif, F., Chugani, S. K., Gunz, A., Lowrey, T. M., Nairn, A., Pandelaere, M., Ross, S. M., Ruvio, A., Scott, K., & Sundie, J. (2016), Reconceptualizing materialism as identity goal pursuits: Functions, processes, and consequences. *Journal of Business Research*, 66(8), 1179-1185.
38. Shu F., McAbee ST. & Ayman R. (2017), The HEXACO personality traits, cultural intelligence, and international student adjustment. *Personality and Individual Differences*. 106: 21-25.
39. Stojcic, I., Dong, X., & Ren, X. (2020), Body image and sociocultural predictors of body image dissatisfaction in Croatian and Chinese women. *Frontiers in psychology*, 11, 731.
40. Strulik H. (2016), An economic theory of religious belief. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 12(8): 35-46.
41. Weisskirch, R., & Delevi, R. (2013), Attachment style and conflict resolution skills technology use in relationship dissolution. *Computers in Human Behavior*; 29, 2530- 2534.